
Studietijdmeting

1 De studietijd/studielast

De studietijd/studielast is een indicatie van de tijd die een cursist nodig zal hebben om de voorgeschreven onderwijs-, leer- en evaluatieactiviteiten van een opleidingsonderdeel tot een goed einde te brengen en dit uitgedrukt in uren.

De studeerbaarheid van een opleiding wordt verdeeld in twee meetbare aspecten: de studieomvang en studietijd.

- De **studieomvang** van een HBO₅-opleiding zal 90 studiepunten of 120 studiepunten bedragen. Dit wordt bepaald door de commissie HBO. De studieomvang voor de SLO is 60 studiepunten.
1 studiepunt (stp) = 25 tot 30 uren studietijd
Dit impliceert dat een cursist in een HBO₅-opleidingsprogramma van 90 stp, 2250 tot 2700 uren aan zijn opleiding moet besteden en een cursist in een HBO₅-opleidingsprogramma van 120 stp, 3000 tot 3600 uren aan zijn opleiding moet besteden.
Voor cursisten SLO is dit tussen de 1500 tot 1800 uren.
- Deze totale reële tijd dat een student aan zijn opleidingsprogramma besteedt, wordt **studietijd** genoemd en omvat contacturen, zelfstudie, praktijkverwerking en het studeren voor en afleggen van examens.
Omdat een opleiding de wettelijke opgelegde studietijd moet bedragen, is het meten van studietijd en studiebelasting een aspect van onderwijskwaliteit.

2 Studielastbepaling: van lestijden naar studiepunten

Tot op vandaag spreken wij binnen het volwassenenonderwijs over **lestijden**. Deze lestijden moeten nu zowel in de zelfevaluatierapporten SLO als in de omvormingsdossiers HBO₅ vertaald worden naar **studiepunten**.

Zoals hierboven reeds vermeld staat 1 stp voor 25 à 30 uren studielast.

De studietijd/studielast bestaat uit 4 componenten:

- Contacturen: dit is de tijd waarbinnen de cursist effectief in contact komt met een begeleider (lector, stagementor, ...). Dit kunnen ook begeleide oefeningen zijn.
- Zelfstudie
- Praktijkverwerking: dit is de tijd die de cursist besteedt aan alle bijkomende taken en oefeningen buiten de contacturen, stageopdrachten, werkplekleren...
- Persoonlijke verwerking van de leerstof, voorbereiding en afleggen van een eindtoetsing.

Mogelijke startregel voor studielastbepaling: elk uur onderwijstijd vergt voor de cursist 1,5 à 2 uur verwerkingstijd. De weinige studiemetingen die voor het volwassenenonderwijs verricht zijn, sporen met deze regel¹.

Het is evident dat bovenstaande startregel slechts een indicatie geeft. Het is niet de bedoeling dat het toekennen van studiepunten enkel een technische vertaalslag wordt. Het is van groot belang dat de opleidingen het toekennen van studiepunten

¹ Bron: Onderzoeksrapport van de inspectie 'Van onderwijstijd naar studiemeting in het hoger volwassenenonderwijs' – www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/nieuws/rapportVOkort.htm

aanwenden om competentiegericht te werken en de basiscompetenties van het opleidingsprofiel realiseren.

Deze eerste vertaalslag zal zeker geëvalueerd en eventueel bijgestuurd moeten worden. Het evalueren gebeurt op basis van studietijdmetingen.

3 Studietijdmetingen: het evalueren van de studielastbepaling

Via studietijdmetingen gaat men per opleidingsonderdeel de reëel ervaren studielast bij de cursisten na.

Naast het evalueren van het aantal toegekende studiepunten, kunnen de resultaten van een studietijdmeting de lectoren aanzetten tot een evenwichtige spreiding van extra taken en eventueel tot het herbekijken van de inhoudelijke invulling van hun opleidingsonderdeel.

3.1 Ervaring van hogescholen en universiteiten

Hoewel universiteiten en hogescholen al jaren bezig zijn met het meten van studietijd, blijkt dat amper 50% fijnmazige methoden hanteert om de studielastbepaling te evalueren. In een meerderheid van de gevallen blijken de resultaten van een studietijdmeting niet te stroken met de indruk van studenten. Dit heeft in de eerste plaats te maken met de inter-individuele verschillen tussen studenten qua studietijd, de vertrouwdheid met het onderwijssysteem en de vooropleiding, maar zeker ook met de gekozen methode voor studietijdmeting.

Het is vaak ook moeilijk de studenten te overtuigen om aan het studietijdmetingen deel te nemen omdat dit een extra tijdsbelasting is. Dan nog is het zeer de vraag of ze dit correct dan wel met de natte vinger doen, de ene student overschat zijn inspanningen, de andere onderschat zijn inspanningen. Met andere woorden, hoe betrouwbaar zijn de metingen?

3.2 Methodes

Er zijn een aantal methodes om de studietijd te meten. Elke methode heeft zijn eigen voor- en nadelen, zodat afhankelijk van de situatie voor een andere methode kan gekozen worden.

Kwantitatieve methode versus kwalitatieve methode

- Kwantitatieve methoden:
 - tijdschrijven door de cursist (cf. prospectieve studietijdmeting)
 - absoluut schatten achteraf door de cursist (cf. retrospectieve studietijdmeting)
 - paarsgewijze vergelijking: alle opleidingsonderdelen worden qua studie-inspanning onderling vergeleken
 - schatting door docenten
- Kwalitatieve methoden:
 - vragenlijsten
 - focusgroepen

Retrospectieve studietijdmeting versus prospectieve studietijdmeting

- Retrospectieve studietijdmeting
Bij het einde van een opleidingsonderdeel wordt aan de cursist gevraagd om aan te geven hoeveel tijd hij aan dit onderdeel heeft besteed. Eventueel wordt ook gevraagd om voor elk opleidingsonderdeel een cijfer te geven. Dit laat toe om de opleidingsonderdelen onderling paarsgewijs met elkaar te vergelijken. Op basis van deze vergelijking kan voor elk opleidingsonderdeel een schaalwaarde

worden berekend die aangeeft hoe zwaar elk opleidingsonderdeel is in vergelijking met elk ander opleidingsonderdeel.

Voordelen:

- inspanning voor student lager
- hogere respons
- grotere groepen mogelijk

Nadelen:

- herinneringsfouten
- geen mogelijkheid om evolutie studietijd doorheen een semester te tonen

- **Prospectieve studietijdmeting**

Hierbij wordt aan de cursist gevraagd om elke dag, per opleidingsonderdeel te noteren hoeveel tijd hij hieraan heeft besteed. Je kan werken met een groep cursisten, een bepaalde tijdsspanne (bijv. 4 weken over het hele jaar).

Voordelen:

- accurater dan retrospectief
- de evolutie studietijd is doorheen een semester aan te tonen

Nadelen:

- respons is veel lager door grote inspanning
- hogere verwerkingstijd voor het personeel

3.3 Tools

Kronos en Metis zijn twee bestaande tools die gebruikt worden in hogescholen en universiteiten. Enkele instellingen hebben ook een eigen tool ontwikkeld.

- Kronos is een systeem voor studietijdmeting met de techniek van **tijdschrijven**: studenten worden gedurende een periode gevraagd om de bestede studietijd te registreren.
- Metis is een systeem voor studietijdmeting met de techniek van **schatten achteraf**: studenten worden aan het einde van een periode gevraagd om de bestede studietijd te schatten.